

POSTANOWIENIE

27 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 27 lutego 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa J.K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Rejonowemu Zarządowi Infrastruktury

w Bydgoszczy

o odszkodowanie,

na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa - Rejonowego Zarządu Infrastruktury

w Bydgoszczy

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z 9 marca 2023 r., I Ca 90/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Rejonowego Zarządu Infrastruktury w Bydgoszczy na rzecz powoda J.K. kwotę 4067 (cztery tysiące sześćdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu odpisu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.**

(A.G.)

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu z 9 marca 2023 r. (I Ca 90/23) pełnomocnik pozwanego Skarbu Państwa – Rejonowego Zarządu Infrastruktury w Bydgoszczy oparł wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., koncentrując się na drugiej sytuacji przewidzianej w tym przepisie (*in fine*), tj. potrzebie wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Rozbieżności te dotyczą art. 129 ust. 2 i art. 136 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (dalej: „p.o.ś.”).

Odnosnie do powołanej przesłanki należy zauważyć, że warunki wymienione w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. odnoszą się rozłącznie do dwóch sytuacji: 1) wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i 2) wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (podając przedmiot i dane identyfikujące orzeczenia) (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca

2007 r., II CSK 84/07, z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14 i z 30 listopada 2023 r., I CSK 6472/22). Konieczne jest wskazanie, że rozbieżności w orzecznictwie dotyczą różnych spraw, a nie jednej, w której orzekające sądy powszechne mają odmienne poglądy na sprawę. Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Argumentacja ta powinna zawierać szczegółowy opis poważnych wątpliwości interpretacyjnych albo rozbieżności w orzecznictwie, a także wskazanie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 czerwca 2019 r., V CSK 613/18; z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09; z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14). W konsekwencji potrzeba wykładni przepisów prawnych istnieje jedynie wówczas, gdy co do konkretnego przepisu brak jednolitej lub utrwalonej judykatury, przyjęta wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna albo przepis nie doczekał się wykładni w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Skarżący powinien także wykazać, że wątpliwości interpretacyjne istnieją nadal w chwili orzekania w przedmiocie przyjęcia skargi kasacyjnej, co wymaga wskazania rozbieżnych orzeczeń, ich analizy oraz uzasadnienia, dlaczego rozbieżności te nie zostały dotychczas usunięte (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 listopada 2023 r., I CSK 6472/22; z 18 lipca 2024 r., I CSK 1225/23).

Przechodząc do analizy przesłanek „przedsądu”, należy zauważyć, że uzasadnienie wniosku – mimo że formalnie odnosi się oddzielnie do obu przepisów (art. 129 ust. 2 oraz art. 136 ust. 3 p.o.ś.) oraz związanych z nimi roszczeń – „wskazuje” na występowanie dwóch odmiennych stanowisk w orzecznictwie dotyczących problematyki odszkodowań w związku z utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania na podstawie tych regulacji.

W odniesieniu do art. 129 ust. 2 p.o.ś., dotyczącego podstaw do zasądzenia odszkodowania za spadek wartości nieruchomości w związku z utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania, wskazano na rozbieżności interpretacyjne w orzecznictwie. Pierwszy, szeroki pogląd zakłada, że szkoda wynika już z samego wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania (który ogranicza korzystanie z nieruchomości i zawęża granice własności), co prowadzi do obniżenia wartości

nieruchomości. Drugi, zawężający pogląd wskazuje, że podstawę roszczenia mogą stanowić wyłącznie szczegółowe postanowienia uchwały dotyczącej utworzenia tego obszaru, takie jak zakazy, nakazy czy zalecenia, które wprost ograniczają sposób korzystania z nieruchomości.

W odniesieniu do art. 136 ust. 3 p.o.ś., który dotyczy kosztów rewitalizacji akustycznej jako elementu szkody, w orzecznictwie sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego istnieje aktualnie znaczna rozbieżność dotycząca przesłanki uprzedniego poniesienia tych kosztów jako warunku skuteczności roszczenia odszkodowawczego. Z jednej strony prezentowany jest pogląd, że prawo do odszkodowania przysługuje niezależnie od faktycznego poniesienia kosztów, ponieważ szkoda powstaje już w chwili zdarzenia szkodzącego. Z drugiej strony pogląd opiera się na literalnej wykładni przepisu, zgodnie z którą przesłanką skuteczności roszczenia jest wykazanie rzeczywiście poniesionych kosztów.

Niniejsza sprawa dotyczy funkcjonowania lotniska wojskowego w [...], co wyraźnie odróżnia ją od większości przytoczonych w skardze orzeczeń dotyczących lotnisk cywilnych. Lotnisko wojskowe z uwagi na specyfikę swojej działalności generuje odmienne wymagania techniczne oraz ograniczenia dla nieruchomości położonych w obszarze ograniczonego użytkowania. Uchwała Sejmiku Województwa [...] precyzyjnie określa nakazy i zakazy obowiązujące w strefie A, w tym konieczność zapewnienia właściwego klimatu akustycznego w istniejących i nowoprojektowanych budynkach. Tym samym, powołane orzeczenia nie mogły mieć decydującego znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Niezależnie jednak od wyżej poczynionej uwagi nie można przyjąć, aby na dzień orzekania w ramach tzw. przedsądu w przedmiocie wniosku zawartego w skardze kasacyjnej o przyjęcie jej do rozpoznania spełniona była powołana przez stronę skarżącą przesłanka uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w postaci potrzeby wykładni art. 129 ust. 2 oraz art. 136 ust. 3 p.o.ś. Wprawdzie w przeszłości występowały różnice w interpretacji powyższych przepisów, jednak obecnie ukształtowała się dominująca linia wykładni, co eliminuje potrzebę ponownego zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy w tej sprawie.

W odniesieniu do wykładni art. 129 ust. 2 p.o.ś., dotyczącego podstaw do zasądzenia odszkodowania za spadek wartości nieruchomości w związku z utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania po pewnych wahaniami co do kierunku interpretacji tego przepisu obecnie ukształtowała się linia orzecznicza, zgodnie z którą szkoda wynika już z samego utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania, które powoduje ograniczenie korzystania z nieruchomości oraz zawężenie granic prawa własności. Takie rozumienie przepisu znalazło wyraz m.in. w uchwale Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2024 r., III CZP 56/23 (OSNC 2024, nr 9, poz. 86), zgodnie z którą właściciel nieruchomości, której wartość zmniejszyła się na skutek wprowadzenia tego obszaru, ma prawo do odszkodowania na podstawie art. 129 ust. 2 p.o.ś., nawet jeśli nieruchomość ta nie jest objęta szczególnymi ograniczeniami wynikającymi z art. 135 ust. 3a p.o.ś. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że wprowadzenie obszaru ograniczonego użytkowania legalizuje działalność portu lotniczego, co prowadzi do podwyższenia dopuszczalnych norm hałasu dla nieruchomości znajdujących się w obszarze, w porównaniu do nieruchomości poza tym obszarem. Taki stan rzeczy ma bezpośredni wpływ na wartość nieruchomości, które nie mogą być użytkowane w sposób analogiczny do tych poza obszarem ograniczonego użytkowania. Konsekwencją tego jest uznanie zmniejszenia wartości nieruchomości za szkodę, której naprawienia można dochodzić na podstawie art. 129 ust. 2 p.o.ś. Stanowisko to zostało potwierdzone w innych orzeczeniach Sądu Najwyższego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 20 września 2024 r., I CSK 2305/23 i z 19 grudnia 2024 r., I CSK 1866/24 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 3 grudnia 2024 r., II CSKP 555/23).

W odniesieniu do wykładni art. 136 ust. 3 p.o.ś. w kontekście zgłaszanych wątpliwości interpretacyjnych należy wskazać, że dotyczą one możliwości dochodzenia odszkodowania z tytułu kosztów osłony akustycznej budynków istniejących w obszarze ograniczonego użytkowania. Również i w tym zakresie w dacie orzekania na przedsądzie ukształtowała się linia orzecznicza Sądu Najwyższego (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 29 listopada 2012 r., II CSKP 254/12, 3 grudnia 2024 r., II CSKP 555/23, 7 lutego 2025 r., II CSKP 289/23 i II CSKP 373/23), zgodnie z którą koszty rewitalizacji akustycznej mogą być dochodzone jako element szkody, niezależnie od ich faktycznego poniesienia.

Wszystkie powyższe orzeczenia przyjmują funkcjonalną wykładnię przepisów, która uwzględnia ochronę konstytucyjnych zasad prawa własności (art. 64 Konstytucji RP) oraz zasady słusznego odszkodowania (art. 21 ust. 2 Konstytucji RP). Stanowisko to zostało także potwierdzenie m.in. w postanowieniach Sądu Najwyższego: z 27 marca 2024 r., I CNP 33/23, 27 czerwca 2024 r., I CNP 114/23 i 20 września 2024 r., I CSK 2305/23, z 25 października 2024 r., I CSK 2236/23, z 14 listopada 2024 r., I CSK 3482/23 i z 12 grudnia 2024 r., I CSK 3736/23. W odniesieniu natomiast do uchwały Sądu Najwyższego z 28 października 2022 r., III CZP 100/22 (OSNC 2023, nr 6, poz. 58) – w której przedstawiono odmienną wykładnię art. 136 ust. p.o.ś. - wskazać należy na wadliwy skład, w którym doszło do jej wydania w świetle uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020, nr 4, poz. 34), w której Sąd Najwyższy stwierdził, że sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi m.in. wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3) (pkt 1 uchwały). Uchwała ta stanowi zasadę prawną, stosownie do art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, od której Sąd Najwyższy nie odstąpił w przepisany trybie (art. 88 tej ustawy). Konsekwencje z niej wynikające w odniesieniu do skutków, jakie wywołała uchwała z 28 października 2022 r., III CZP 100/22 zostały trafnie ocenione w powołanym już wcześniej postanowieniu Sądu Najwyższego z 20 września 2024 r., I CSK 2305/23.

Z tych względów przedstawione przez skarżącego rozbieżności interpretacyjne, nie spełniają przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 (zdanie drugie) k.p.c.

Nie zachodzi też nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego – na stosowany wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną – orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹, 3-4 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. oraz przepisów § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800; obecnie tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1964).

Dariusz Dończyk

(J.C.)

[a.ł]